

ROMAN

ADAMS APPELTJES

ANNE VAN MAASKANT – VAN VEEN

palm|slag

Ontwerp omslag: vandijk ontwerpt, Eindhoven

Ontwerp binnenwerk: Palmslag, Groningen

© 2021 Uitgeverij Palmslag | Anne van Maaskant - van Veen

www.palmslag.nl

info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 9789493245143

NUR 336

Inleiding

Adam trok de voordeur achter zich dicht. Terugdenkend aan het gesprek met zijn vader slenterde hij op zijn gemakje naar de Nieuwmarkt, waar de dichtstbijzijnde brievenbus stond.

‘Waarom wil je dat eigenlijk?’ had zijn vader gevraagd. ‘Je hebt toch een leuke baan? Waarom ben je niet gewoon tevreden met wat je hebt bereikt? Je bent de zoon van een fruithandelaar, hoor. Laat dat geleerde gedoe gewoon over aan de nerds. De jongens die naar het vwo en het gymnasium gaan. Daar hoor jij toch niet bij. Als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje, hoor, bedenk dat goed!’

‘En dan moet je natuurlijk ook hier blijven wonen, want als arme student ben je niet in staat om een eigen woning te bekostigen!’

‘Nou Pa, dat kan ik nu ook niet, terwijl ik toch inmiddels een redelijk salaris verdien. Er zijn gewoon geen betaalbare woningen voor starters beschikbaar. Ik ben nu twee jaar afgestudeerd en ook al twee jaar aan het verdienen. Ik spaar me rot, maar ik verdien gewoon te weinig om op mezelf te kunnen wonen, of ik nou wel of niet weer ga studeren.’

‘En om antwoord te geven op je vraag waarom ik weer wil gaan studeren? Nou gewoon, omdat ik dierenarts wil worden. Jij twijfelt eraan, maar ik denk dat ik die studie wel aankan, ook al zat ik niet in het rechterrijtje van de klas op de basisschool!’ Adam keek zijn vader mismoedig aan. Hadden ze deze discussie al niet eerder gevoerd? Hij moest eerlijk bekennen dat hij er een beetje moe van werd.

‘Ik geloof niet in die onzin van dat dubbeltje en dat kwartje, Pa. Ik ben cum laude geslaagd voor een hbo-opleiding, die toch als vrij pittig te boek staat en ik denk dat ik een universitaire studie ook aankan. Ik wil gewoon dierenarts worden, zoals ik altijd heb gezegd. Ik zeg toch niets nieuws, of wel? Maak je nou maar geen zorgen. Ma gaat me helpen mijn studie te bekostigen en ik ga vragen of ik bij tante Margriet in Utrecht onderdak kan vinden.’

‘O, en hoe ga je dat doen dan? Als je de hele dag op school zit zul je je baan-tje eraan moeten geven hoor. Je kunt niet in Amsterdam werken en in Utrecht studeren. En bij tante Margriet zul je ook niet gratis kunnen wonen, als ze dat al goedvindt überhaupt.’

Enfin, overal beren op de weg en nergens een lichtpuntje aan het einde van welke tunnel dan ook...

Adam had alle formulieren om zich aan te melden aan de Universiteit van Utrecht voor de opleiding tot dierenarts netjes ingevuld en een verklaring toegevoegd dat hij in staat was het collegegeld tijdig te betalen, zij het in termijnen. Dit dankzij zijn moeder, die toegezegd had met het geld dat ze van haar ouders geërfd had Adams studie te zullen bekostigen. Hij moest dan wel bij zijn tante kunnen wonen en een baantje vinden om zijn eten en kleding te kunnen betalen.

Alle formulieren waren ingevuld, in de antwoordenvolp geschoven en die was netjes dichtgeplakt. Nu moest Adam hem alleen nog even posten.

Vastbesloten stapte hij naar de brievenbus en nu stond hij met die envelop voor de gleuf voor “overige bestemmingen”. Hij hoefde hem alleen nog even te laten vallen. Zeg eens “knijp”, dacht hij nog, maar toen sloeg toch de twijfel weer toe. Stel je voor dat zijn vader toch gelijk had!

En toen zag hij dat meisje lopen: slank, een beetje verlegen, zwart en prachtig.

Adam schudde zijn lange blonde haar naar achter. Een gewoontegebaar, want eigenlijk was het nu niet zo lang meer. Hij had het gisteravond zelf nog langs zijn gezicht en bovenop weggeknipt en zijn moeder had het van achter wat bijgeknipt. Adam had krulhaar, en als hij het wat langer liet groeien viel het in natuurlijke golven om zijn hoofd, maar als het te kort geknipt werd, sprong het alle kanten op.

Adam had zich vanmorgen ook even moeten scheren. Hij was niet een van die fortuinlijke mannen die zich maar één of twee keer per week hoeven te scheren, omdat hun blonde baard toch niet opvalt.

Hij had zich vanmorgen dus moeten scheren, maar met al die discussies was het er vandaag bij ingeschoten. En nu kwam dat mooie meisje eraan. Ze zou wel denken...!

En ze keek hem nog recht aan ook... of nee, toch niet. Ze keek hem helemaal niet recht aan eigenlijk. Het leek wel of ze naar zijn keel keek...

Adam sloot zijn ogen...

Hoofdstuk 1

Tante Margriet had het prima gevonden. Hij had vier jaar op een zolderkamer bij haar gewoond en hij had geblokt dat het een aard had.

Tante Margriet was nu tweeëntachtig. Ze werd oud en vergeetachtig. Bij wijze van huur had hij om de dag voor haar gekookt. Gaandeweg had hij, gedurende die vier jaar van zijn studie, steeds meer huishoudelijke taken van haar overgenomen.

Tante Margriet was al jaren vergeetachtig, maar het werd steeds erger de laatste tijd. En ze werd kwetsbaar. Zo haalde ze vol vertrouwen de meest onguere types haar huis binnen. Tot nu toe was Adam erin geslaagd haar te beschermen tegen al te grote opdringerigheid, maar hij begon zich af te vragen of alleen wonen eigenlijk nog wel verantwoord was voor zijn tante.

Hij had er al eens twee “meteropnemers” uitgeknikkerd, die zijn tante al bijna zover hadden haar portemonnee voor de dag te halen, en hij had er ook eens twee “Amerikanen” uitgegooid. Hij zag zijn geest al dwalen als zijn tante alleen in dat grote huis zou blijven wonen als hij eenmaal was afgestudeerd en terug naar Amsterdam zou gaan.

Hij had het er al eens met zijn moeder over gehad. Tante Margriet was tenslotte zijn moeders oudere zus. Maar in eerste instantie had zijn moeder niet willen geloven dat het al zo erg met haar zuster kon zijn.

Margriet vergat Ria's verjaardag de laatste jaren wel steeds en ook haar eigen verjaardag, maar dan was ze toch nog niet gelijk dement? Waarschijnlijk vond ze verjaardagen niet zo belangrijk meer en had ze wel wat anders aan haar hoofd. Hoe belangrijk zijn verjaardagen nou helemaal?

Om haar zoon gerust te stellen had Ria de huisarts ingeschakeld om hem eens naar haar zuster te laten kijken. ‘Je zult zien dat het best meevalt met tante Margriet,’ had Adams moeder geruststellend gezegd.

Maar de huisarts had niet lang nodig gehad om een diagnose te stellen. Met een MMSE* van 6 was er weinig twijfel aan de diagnose dementie.

Tante Margriet werd uitgebreid getest bij een geheugenpoli en er werd vastgesteld dat er waarschijnlijk sprake was van een dementie van het Alzheimer type. In een gevorderd stadium!

.....
* MMSE staat voor Mini Mental State Examination. Een betrekkelijk eenvoudig af te nemen screeningsinstrument bij verdenking van dementie. Aan de hand van de resultaten wordt bepaald of verder testen vereist is.

Adam had gelijk. Tante Margriet kon niet meer alleen gelaten worden. Ze vormde een gevaar voor zichzelf en haar omgeving. Ze had al twee keer vergeten het gas laag te draaien, als ze weer eens voor zichzelf had proberen te koken. Dat had geresulteerd in een zwartgeblakerde pan, met een inhoud die niet meer te definiëren was geweest. Die pan kon met inhoud en al worden weggekieperd.

Adam had daar nog om moeten soebatten ook, want zijn tante vond het zonde van de pan. Het was nota bene haar beste pan. Hij moest zijn best maar doen om hem weer schoon te krijgen. En hij had het nog geprobeerd ook! 'Ik lijk gekke Henkie wel!' had hij geroepen, terwijl hij de pan demonstratief in de vuilnisbak had gesmeten.

Eén keer was Adam net op tijd thuisgekomen om de gaskraan dicht te draaien, nadat zijn tante vergeten was het gas daadwerkelijk aan te steken. Nee, Margriet had niets geroken. En waarom zette Adam nou al die ramen zo ver als maar kon open? En nog wel tegen elkaar ook. 'Doe die ramen dicht. Je bent toch niet in de kerk geboren!'

Er werd een spoedopname geregeld in een pg-verpleeghuis in Soest, maar bij binnenkomst werd al direct gezegd dat Mevr. de Lier hier niet kon blijven. Dit moest echt gezien worden als een tussenoplossing. De familie moest zelf op zoek gaan naar een permanente oplossing.

Maar tante Margriet had geen kinderen. Ze was nooit getrouwd geweest. De enige familie die ze had was haar zuster, Ria Wesseling- de Lier, moeder van Adam Wesseling en vrouw van Jan Wesseling, gepensioneerd fruithandelaar in Amsterdam...

Ria Wesselink had al jaren geleden opgegeven met haar man in discussie te gaan. Ze moest er niet aan denken in discussie te moeten gaan over een oplossing voor haar demente zuster.

Als ze al een "normaal" gesprek met haar man had, dan draaide het in negen van de tien gevallen op ruzie uit. Het ging altijd over geld. Ria gaf altijd te veel uit. Waar maakte ze dat geld toch altijd aan op? Kon nooit aan eten zijn, want koken kon ze sowieso niet, dus dat deed ze ook al bijna nooit meer. Jan leefde tegenwoordig op gevulde koeken, die hij nota bene zelf moest halen!

Als Ria haar man er dan op wees dat zijn favoriete cognacmerk veertig euro kostte en dat hij er per week zo'n drie à vier flessen doorheen kantelde... 'Kijk dan ben je elke week zo'n honderdtwintig tot honderdzestig euro kwijt. Dan blijft er bar weinig over om over de balk te smijten, wel?' Nou, dan kon ze de wind van voren krijgen!

En nu, na vier jaar hard blokken, was Adam afgestudeerd. De uitreiking van zijn bul had net plaatsgevonden. Hij was tijdens de plechtigheid nog naar voren geroepen als de enige student die cum laude geslaagd was. Feest! Nou ja, feest...?

Zijn moeder was nog wel naar het uitreiken van zijn bul gekomen, maar zijn vader niet. Die was te ziek. Jan was al jaren ziek. Hij was depressief en moe. Hij had hoge bloeddruk en hij was gewoon ziek!

Na de officiële uitreiking had zijn moeder Adam uitgenodigd voor een etentje in de stad. Tijdens het eten had Adam zijn moeder verteld dat hem gevraagd was deel te nemen aan een project in Zuid-Afrika en hij dacht er serieus over om daar positief op te reageren. Maar zijn zorgen om tante Margriet hadden hem ervan weerhouden om al direct “ja” te zeggen.

‘Over tante Margriet hoeft jij je helemaal geen zorgen te maken. Ik denk erover om in Utrecht te gaan wonen. Dan haal ik Margriet gewoon weer naar huis en dan ga ik voor haar zorgen,’ had Ria gelijk gezegd.

‘Je zou tante Margriet ook naar Amsterdam kunnen halen. Misschien dat Pa toch een beetje meer de neiging heeft zich te gedragen met een vreemde in huis, of zeg ik nou iets gek?’ opperde Adam.

‘Nee, helemaal niet. Die gedachte is ook al bij mij opgekomen, maar ik weet niet of tante Margriet – in de staat waarin ze nu is – niet het tegenovergestelde bij je vader teweeg zal brengen. Bovendien weet ik niet of tante Margriet zo’n verandering wel aankan. Je moet niet vergeten dat het huis in Utrecht ons ouderlijk huis geweest is. Ze heeft daar haar hele leven gewoond, ik weet niet of ze nog zo makkelijk zal wennen in Amsterdam.

‘Hoelang zou je in Afrika blijven, als je daar heen zou gaan, denk je?’ Had zijn moeder gevraagd.

‘Het project zal zo’n jaar duren, maar het kan ook zomaar uitlopen. Het is een project om alternatieve methoden te ontwikkelen om ernstig bedreigde diersoorten voor uitsterven te behoeden. Het schijnt dat stroperij daarbij een van de grootste problemen vormt. Daarom worden naast een dierenarts en een bioloog ook een psycholoog en een cultureel antropoloog bij het project betrokken.

Na het eten was Adams moeder teruggegaan naar Amsterdam, maar om half elf belde ze al weer op. Ze was net thuisgekomen en had haar man buiten bewustzijn op de grond aangetroffen! Kon Adam alsjeblieft naar Amsterdam komen? Ze kreeg haar man niet alleen in zijn bed.

‘Ga maar niet aan hem lopen slobberen Ma, dat lukt je toch niet. Bel maar naar de huisartsenpost. Ik kom eraan,’ had Adam gezegd. Dus had hij een paar kle-

ren in zijn rugtas gepropt en was naar het station gerend om de trein naar Amsterdam te nemen.

Tegen elfen was hij thuis aangekomen. Net op tijd om te zien hoe zijn vader op een brancard in een ambulance werd geschoven. Zijn moeder vertelde hem wat er aan de hand was. Ze moest mee naar het ziekenhuis om vragen te beantwoorden. Ze kon wel wat hulp gebruiken. Wilde Adam als-jeblijft ook meekomen?

Dus stapte Adam op de late avond van zijn buluitreiking in de ambulance naast zijn moeder om zijn vader naar het VU-Ziekenhuis in Amsterdam te brengen!

De arts stelde zich voor als dokter Ernst Halsema, neuroloog. Hij had mevr. man opgenomen en hij zou zich ook met hem blijven bemoeien zolang hij opgenomen zou blijven. Hij bleef het aanspreekpunt.

Ria moest een aantal vragen beantwoorden, maar begon direct al te verklaren dat ze die avond niet thuis was geweest, maar dat ze er vrij zeker van was dat haar man behoorlijk wat alcohol op had.

Haar man dronk tamelijk veel. ‘Het zou me niets verbazen als hij zich op de dag van de buluitreiking van zijn zoon, een alcoholvergiftiging gedronken heeft!’ eindigde Ria haar relaas vinnig.

De arts had Adam gefeliciteerd met zijn bul en sprak zijn spijt uit dat zo’n bijzondere dag nou op deze manier moest eindigen. Maar hij schudde zijn hoofd naar Ria:

‘Nee, mevrouw ik ben bang dat er iets anders aan de hand is met uw man. Ik ben bang dat uw man lijdt aan de ziekte van Wernicke, met een moeilijk woord ook wel acute encefalopathie genoemd. Dat is een ziekte die optreedt bij een ernstig gebrek aan vitamine B₁. En dat komt weer door een slechte voedingstoestand, wat je veel ziet bij alcoholisten.

‘Daarom kunnen we hem ook nog geen voedsel toedienen. Om voedsel te verteren heb je een minimale hoeveelheid vitamine B₁ nodig en dat is er op dit moment gewoon niet. We zullen hem eerst een vitamine B₁-infuus moeten geven, voordat we zijn voedingstoestand kunnen verbeteren.’

Dr. Halsema had Ria vriendelijk aangekeken. ‘Ik moet u waarschuwen mevrouw: de toestand is heel ernstig. In feiten levensbedreigend. Ik ga proberen dat infuus erin te krijgen, maar uw man heeft ook heel slechte vaten, dus ik weet niet of me dat gaat lukken. Ik zou u willen verzoeken om nog even hier te blijven als dat lukt, dan kunnen we straks misschien verder praten.’

Ria was zo wit als een doek geworden en het huilen stond haar nader dan het lachen. Adam had zijn arm om zijn moeders schouder geslagen en probeerde haar te kalmeren. ‘Je kunt jezelf hier niet de schuld van geven, Ma. Pa weigert al jaren normaal te eten! Dat zei je daarstraks zelf. Jij zou zogenaamd niet kunnen koken! Nou ik kan me van vroeger wel andere dingen herinneren, hoor.

‘Ik weet nog hoe hij kon opscheppen – letterlijk – over je sperziebonen schotel of je lasagne! Kom op nou, probeer nu niet net als Pa alleen maar negatief te denken. Laten we nou eerst maar even afwachten wat die dokter zegt, hè.’

‘Nou, we zullen wel moeten! Maar ik zit net te vertellen dat ik eigenlijk van plan was zo’n beetje bij je vader weg te gaan en nu is hij zo ziek! Zie je wel dat hij niet voor zichzelf kan zorgen. Oh, ik ben zo blij dat ik je vader vanmorgen weer eens heb kunnen overhalen onder de douche te gaan! Hij heeft tenminste schoon ondergoed aan.’

Adam proestte het uit. ‘Is dat het eerste waar je aan denkt, terwijl Pa daar ligt te zieltogen. Mooie boel, hoor!’

Zijn moeder schoot ook in de lach. ‘Ja, het is inderdaad wel erg met me als ik daar het eerste aan denk.’ Ria keek haar zoon met tranen in haar ogen aan. ‘Nee, waar ik het eerst aan dacht is dat dit het hoogtepunt van jouw leven tot nu toe zou moeten zijn. Je bent vandaag eindelijk dierenarts, wat je je hele leven al gewild hebt. En nou zit je hier midden in de nacht met mij in het VU-Ziekenhuis te wachten op nieuws over je vader. Dat is een mooie boel, zul je bedoelen!’

Tranen kropen nu langzaam over haar wangen naar haar kin en ze maakte geen aanstalten om ze weg te vegen. ‘Sorry hoor, ik had me er gewoon iets anders van voorgesteld!’

Op dat moment kwam dokter Halsema de wachtkamer in. Hij nodigde moeder en zoon binnen en bood hun een stoel aan, terwijl hij zelf achter het bureau plaatsnam en iets in de computer intoetste.

“Ziekte van Wernicke of acute encefalopathie op basis van alcoholmisbruik en een slechte voedingstoestand met vitamine B1 depletie,” las Adam.

Dr. Halsema boog zich naar Ria toe en legde uit wat er intussen gebeurd was. ‘Het is me gelukt om er een infuus in te krijgen! Uw man krijgt nu vitamine B1 en vannacht al gaan we beginnen met voedingsstoffen toedienen. Maar ik moet u waarschuwen: Er is nog steeds een gereede kans dat uw man komt te overlijden.’

‘Als hij de nacht haalt moet ik u weer voor iets anders waarschuwen: Er is behoorlijk wat schade aan de hersenen ontstaan en ik ben bang dat dat blijvend

is. Hersenweefsel geneest niet. Ik ben bang dat u uw man niet zult terugvinden, zoals u hem gekend heeft.’

Dr. Halsema wachtte even met het voortzetten van zijn slechtnieuwsgesprek, om Ria en Adam aan dit nieuws te laten wennen. Na een paar minuten vervolgde hij: ‘Als ik uw verhaal van daarnet zo hoor, dronk uw man al een aantal jaren zo’n zes à zeven alcoholenheden per dag. Dat is behoorlijk veel. Drie keer de toegestane hoeveelheid alcohol voor verkeersdeelname.

‘We hebben een alcoholpromillage van 1.5 in uw mans bloed gemeten en dat komt inderdaad overeen met ongeveer zes à zeven alcoholenheden. Als hij dat de afgelopen jaren dagelijks tot zich genomen heeft kunnen we gerust aannemen dat uw man waarschijnlijk alcoholverslaafd is. We moeten nog even afwachten hoe het zich ontwikkelt, maar ik ben bang dat er wel eens sprake van de ziekte van Korsakov zou kunnen zijn, als uw man het haalt.’

‘Wat houdt dat dan in: de ziekte van Korsakov?’ waagde Ria te vragen.

‘De ziekte van Korsakov is het gevolg van langdurig vitamine B1-gebrek, waar het lichaam van uw man aan blootgesteld is geweest. Uw man verkeert in een hele slechte voedingstoestand. Maar u moet zichzelf wat dat betreft geen verwijten maken, mevrouw.

Het eten dat een alcoholist vroeger misschien heerlijk vond, smaakt helemaal niet meer en veel alcoholisten weigeren gewoon categorisch om normaal te eten. De alcohol voorziet bovendien voor een deel in de energiebehoefte, dus er ontstaat nauwelijks een honger gevoel. Veel alcoholisten hebben geen enkele behoefte meer aan eten.

Wat betreft de symptomen van de ziekte van Korsakov: daar kan een psycholoog u waarschijnlijk veel meer over vertellen dan ik. En ik wil daar toch ook nog niet op vooruit lopen. Misschien valt het bij uw man mee. Dat zullen we moeten afwachten, mevrouw. Ik wil u nog wel wat vragen stellen over de voorgeschiedenis: Slikt uw man medicijnen?’

Voordat ze naar huis gingen mochten Ria en Adam nog even bij Jan om het hoekje kijken.

Jan had er griezelig bijgelegen, vond Ria. Met al die slangen in zijn arm en neus en een katheter in zijn penis. Ze herkende hem nu al nauwelijks meer!

In de dagen die volgden was het een heen en weer gereis van jewelste tussen Amsterdam en Utrecht en tussen hun huisadres en VU-Ziekenhuis voor zowel Adam als zijn moeder.

Na twee dagen coma kwam Jan Wesseling bij kennis. Dat wil zeggen: hij

werd wakker, maar hij had geen idee wat er gebeurd was en wat er met hem aan de hand was!

Het eerste wat hij deed was de sonde en het infuus eruit trekken en proberen uit bed te stappen. Maar hij merkte al gauw dat dat eenvoudiger gezegd dan gedaan was.

Vooraf die slang in zijn penis zat hem behoorlijk dwars en die trok hij er dus ook maar uit! Daar kwam wel wat geweld aan te pas, want hij moest een ballonnetje door zijn plasbuis trekken, wat nogal pijnlijk was en bovendien nogal bloederig, maar toen was hij toch klaar om zijn bed uit te stappen. Hij was al halverwege toen een verpleegkundige hem in de gaten kreeg en alarm sloeg. Met veel moeite en drie man sterk kregen ze Jan Wesseling uiteindelijk weer terug in bed.

Er werd hem uitgelegd dat hij het infuus en de sonde er heus in moest laten, totdat hij weer zelfstandig kon eten, maar dat de katheter eruit kon blijven, als hij tenminste normaal kon plassen. Dat moest hij dan wel eerst bewijzen.

Hoewel Jan het er in eerste instantie niet mee eens was, leek hij zich uiteindelijk bij de situatie te hebben neergelegd, nadat hem was uitgelegd wat er met hem gebeurd was.

Een week later mochten ook het infuus en de sonde verwijderd worden. Jan kon weer gewoon eten... Maar dat deed hij niet. Niet uit zichzelf althans. Jan deed helemaal niets uit zichzelf! Alle normale dagelijkse handelingen, zoals wassen en scheren of tandenpoetsen moesten hem worden aangezegd. Meerdere keren zelfs en dan nog deed hij het niet. Het volstond eenvoudig niet als hem gezegd werd dat hij zich moest gaan wassen.

Hij had de kracht om op te staan en hij kon ook lopen, maar als de verpleegster een half uur later kwam kijken hoever hij was, lag hij nog steeds in bed en had hij zich nog altijd niet gewassen. Hij kwam er eenvoudig niet toe!

Er was nog iets anders wat opviel aan het gedrag van Jan: Hij vergat alles wat er tegen hem gezegd werd, zodra het gezegd was. "Uit het oog uit het hart" gold voor Jan wel erg letterlijk!

Zodra de verpleegster zijn kamer had verlaten was hij al vergeten wat de opdracht was. Eigenlijk was hij dan al vergeten dat er überhaupt een verpleegkundige was geweest.

Jan Wesseling had de ziekte van Korsakov.*

.....
* Het syndroom van Korsakov, ook wel ziekte van Korsakov genoemd, is een blijvende geheugenstoornis op basis van vitamine B1-deficiëntie, meestal als gevolg van chronisch alcoholmisbruik of langdurig gebrek aan gevarieerd voedsel.

Adam had op aandringen van zijn moeder besloten het aanbod om naar Zuid-Afrika te vertrekken aan te nemen. Het zou tenslotte nog vier maanden duren voordat hij zou vertrekken. Tegen die tijd moest er toch wel bekend zijn wat er verder met zowel tante Margriet als met zijn vader zou gebeuren?

Hoofdstuk 2

Ria had besloten om haar zuster naar Amsterdam te halen. Als Jan dan thuis kwam kon ze proberen voor allebei te zorgen. Dat was althans het plan. Ria zag huizenhoog op tegen de thuiskomst van haar man, maar dat zou toch over enkele weken onherroepelijk gaan gebeuren.

Een psycholoog had haar uitgelegd wat ze kon verwachten en hoewel ze Ria had verzekerd dat haar man waarschijnlijk niet meer zou talen naar alcohol, was Ria daar nog helemaal niet van overtuigd. Adam had voor alle zekerheid toch maar alle alcohol uit huis weggehaald en had aangeboden de eerste weken in Amsterdam te blijven om te zien hoe het ging met tante Margriet en zijn vader samen. Ria had zijn aanbod dankbaar aangenomen, mits dat niet zijn vertrek naar Zuid-Afrika in de weg zou staan.

Een paar weken voordat Jan uit het ziekenhuis werd ontslagen had Ria haar zuster uit het verpleeghuis in Soest gehaald. Ze had een van de kamers boven ingericht met spullen uit het oude huis in Utrecht, in de hoop dat Margriet zich een beetje thuis zou voelen. Maar dat viel tegen. Margriet wilde niet in haar zit-slaapkamer blijven en kwam voortdurend de trap af om te komen kijken wat haar zuster aan het doen was. Dan kon Margriet maar beter beneden blijven, want al maar die trap op en af lopen was toch wel gevaarlijk. Ze was in de tachtig en niet meer zo goed ter been.

Uiteindelijk werd besloten om Margriet in de achterkamer beneden te installeren, zodat ze niet meer de trap op en af hoefde. Maar dat had weer het bezwaar dat Margriet voortdurend naar de voordeur liep en steeds aankondigde dat ze nu toch echt naar huis moest. Moeder wachtte op haar en vader zou zich wel vreselijk ongerust maken. Als ze niet voor donker thuis was, nou dan zou er echt wat zwaaien!

Hoe Ria ook haar best deed om haar zuster te overtuigen dat ze nu hier in Amsterdam bij haar zusje Ria mocht wonen, omdat vader en moeder overleden waren, hoe hardnekkiger Margriet naar huis wilde. In eerste instantie was Margriet van het bericht dat haar beide ouders overleden waren zelfs vreselijk geschrokken. Ze huilde en stampte van boosheid op de grond, omdat haar daarvan niets verteld was!

‘Maar Margriet, vader en moeder zijn toch al vijftien jaar geleden overleden!’ had Ria uitgeroepen. ‘Ze zijn verongelukt met de auto, weet je dat niet meer? We hebben ze in Utrecht begraven op Daelwijck, weet je nog?’

‘O ja, nu je het zegt. Nou weet ik het weer! Op Daelwijck, naast elkaar. Dat weet ik nog. Maar nu moet ik toch echt naar huis hoor. Ik vond het leuk weer eens bij je op bezoek te zijn, maar ik moet nu toch echt weg. Vader en moeder wachten op me.’

Ria werd er dol van!

Gelukkig was Adam gekomen en die had Margriet afgeleid met een spelletje Halma. Hij had haar beziggehouden tot het etenstijd was en toen had Ria gezegd dat Margriet nu echt niet meer naar huis kon. De treinen reden allang niet meer! Ze moesten morgen maar verder zien. Vader en moeder wisten gelukkig dat ze bij Ria in Amsterdam was.

Dus was Margriet maar blijven slapen, maar de volgende dag om vijf uur ’s morgens had ze haar jas aangetrokken (over haar nachtopon heen) en had ze aan de voordeur staan morrelen om die deur open te krijgen. Ria had haar met moeite terug in bed gekregen en was in arren moede maar naast haar gaan liggen om er in elk geval zeker van te zijn dat ze niet opnieuw een poging tot uitbreken zou doen.

Ria wist zich geen raad: Dit zou veel moeilijker worden dan ze verwacht had en over twee weken zou Jan thuiskomen!

Adam besloot hulp in te schakelen. Op deze manier kon hij echt niet naar Zuid-Afrika.

De huisarts schakelde thuiszorg in en de week erna al kwam er iemand om Ria te helpen met het wassen van Margriet. De thuiszorg constateerde heel snel dat het aftakelingsproces van Margriet al veel verder gevorderd was dan was aangegeven door het verpleeghuis in Soest! De gemeente werd ingeschakeld om met spoed een plekje in een verpleeghuis voor Margriet te realiseren. Het ging om crisisopvang. Margriet vormde een gevaar voor zichzelf en haar omgeving, zoveel was wel duidelijk.

Hoewel Ria blij was met alle hulp die er aangeboden werd, stond ze erop dat Adam zich zou voorbereiden op zijn vertrek naar Zuid-Afrika. Hij zou in oktober al vertrekken en het was al juli.

De combinatie van de zorg voor haar zus en de zorg voor haar man viel gelukkig wel mee. Jan was volkomen passief. Hij deed letterlijk helemaal niets! Hij zat overdag op de bank en ’s nachts sliep hij daar ook. Hij waste zich niet uit zichzelf, hij at niet uit zichzelf, hij zei niets en hij deed niets. Maar... hij dronk ook niets. Hij keek de hele dag televisie.

In september werd er een plekje voor Margriet gevonden in een verpleeghuis voor demente bejaarden.

Ria haalde opgelucht adem: Nu had ze alleen Jan nog maar om voor te zorgen en dat viel tot nu toe eigenlijk reuze mee. Ze had weliswaar geen man aan hem, maar ze had ook beslist geen kind aan hem!

Ze zou het wel redden, dacht ze. Ook als Adam vertrokken zou zijn. En oktober stond voor de deur...

Op 12 oktober bracht Ria Adam om half zeven 's morgens naar Schiphol. Het vliegtuig zou om tien uur vertrekken en de reis zou elf uur duren. Nog een laatste zoen. Een laatste woord van goedbedoelde moederlijke zorg en Adam verdween door de draaideur van de vertrekhal. Ria was alleen.

Op Schiphol maakte Adam kennis met twee eveneens pas afgestuurde studenten van de universiteit van Leiden: Jasper Loman, bioloog en Sofie van Venedaal, sinds enkele maanden afgestudeerd cultureel antropologe.

Adam stelde zichzelf met enige trots voor als Adam Wesseling; dierenarts, gespecialiseerd in groot wild.

Jasper, een jongeman met sluijk blond haar en een bril keek schichtig om zich heen, alsof hij op zoek was naar de uitgang, om ter elfder ure toch maar van de reis af te zien en desnoods terug naar Leiden te kruipen!

Sofie was een sportief ogende mooie blonde meid met een paardenstaart, een afgeknipte spijkerbroek en stevige wandelschoenen.

‘Hebben jullie enig idee waar we naartoe gestuurd worden?’ vroeg Sofie.

‘Nee, ik niet,’ antwoordde Jasper. ‘Eerlijk gezegd weet ik niet eens wat ik als microbioloog kan bijdragen aan de conservatie van groot wild. Ik weet sowieso niet of ik wel op de juiste plaats ben – waar dan ook – in Zuid-Afrika. Ik werk bij een chemiebedrijf in Leiden, dat in samenwerking met de universiteit nieuwe ecologisch verantwoorde bestrijdingsmiddelen en biologische meststoffen ontwikkelt. Ik was liever in het Bioscience Park gebleven, als ik de keuze had gehad, maar ik doe promotieonderzoek naar de effectiviteit van landbouwmethoden van natuurvolken en moest als zodanig toch naar Zuid-Afrika. De Witwaterrand universiteit heeft mij gevraagd om wetenschappelijke ondersteuning te bieden. Wetenschappelijke hand-en-span diensten, als het ware. Laboratoriumwerk. Maar ik betwijfel of mijn aanwezigheid enige zin heeft, eerlijk gezegd.

‘Ik weet ook niet waar we terechtkomen,’ zei Adam, ‘maar ik weet wel waarom mij gevraagd is deel te nemen aan dit project. Ik houd me al jaren

bezig met fokprogramma's voor bedreigde diersoorten in Artis, in samenwerking met andere dierenparken in de wereld. Het uiteindelijk doel van die programma's is om de aantallen van die ernstig bedreigde diersoorten op een aanvaardbaar niveau te brengen. Uit de gevarenzone te komen, als het ware. En daarna individuele dieren in hun oorspronkelijke habitat terug te brengen.

'Ik heb wel een naam gekregen van de man bij wie ik me moest melden. Ene professor Baker van de universiteit van Johannesburg. Hij zou op ons wachten op het vliegveld van Johannesburg, is me verzekerd.'

'Ja, die naam is mij ook opgegeven,' zei Sofie. 'Ik ben gevraagd aan dit project deel te nemen om vanuit cultureel antropologisch gezichtspunt te kijken wat de mogelijkheden zijn om stroperij tegen te gaan. Stropen schijnt momenteel de grootste bedreiging te vormen voor die bedreigde diersoorten. Vooral de neushoorn heeft het zwaar te verduren momenteel, heb ik begrepen, maar zolang het nog zo lucratief is om de neushoorn te doden voor zijn hoorn en de armoede nog zo schrijnend is, lijkt het een beetje dweilen met de kraan open te zijn.'

Jasper zei dat hij ook professor Baker als contactpersoon op had gekregen, maar hij wist nog steeds niet wat hij nou bij een project voor dierenconservatie te zoeken had.

'Ik zou me er maar niet al te druk over maken. Ik denk dat je dat gauw genoeg te horen krijgt. Ik denk dat we sowieso maar het beste kunnen afwachten wat er van ons verwacht wordt en waar we terecht komen, niet? Laten we maar naar de gate lopen. Over een half uur moeten we aan boord. Het zal zo wel omgeroepen worden,' antwoordde Adam.

Na een vlucht van elf uur non-stop, landde de Boeing van de KLM op het vliegveld van Johannesburg, waar de drie ex-studenten elkaar weer terugvonden en gezamenlijk op zoek gingen naar iemand die een bordje met 'University of Johannesburg' of met 'Baker' omhooghield. Ze stonden nog wat verloren om zich heen te kijken toen ze een zwarte Zuid-Afrikaan een bordje met de naam 'Baker' omhoog zagen houden.

Was dit professor Baker? Adam dacht niet dat hij een racist was, maar toch had hij eigenlijk een blanke oudere man verwacht. Ze stapten toch maar op de jongeman af en stelden zich in het Engels voor. De zwarte jongeman stelde zich voor als Robbert Ndebe. Hij had de opdracht hen naar de campus van de Universiteit van Johannesburg te brengen. Of ze hem maar wilden volgen. Robbert opende de schuifdeur van een minibusje en hielp de vermoeide

reizigers met hun bagage. ‘Ik breng jullie eerst naar de campus van de universiteit van Johannesburg. De Witwatersrand Universiteit in Pretoria is een onderdeel van deze universiteit,’ vertelde hij. ‘Daar gaan we morgen naar toe. Het is nu te laat om jullie voor te stellen aan de rest van het team. Iedereen is al naar huis. Morgenochtend kom ik jullie om negen uur ophalen en dan breng ik jullie naar de anderen.’

Ze werden naar de campus gebracht en ieder kreeg een kamer toegewezen, waar ze de nacht konden doorbrengen. Adam belde zijn moeder even. Het was tien uur in de avond en er was geen tijdverschil. Dat kon dus best nog even.

Ria had zijn vader net “horizontaal gelegd”, zoals zij het zelf noemde. Ze zat nu in de achterkamer aan de tafel met een kopje thee. ‘Hoe was de vlucht?’

‘Prima hoor, beetje lang, dat wel. Ik heb al twee collega’s ontmoet op Schiphol: een cultureel antropologe en een microbioloog. Wat die microbioloog er nou mee te maken heeft weet ik niet. Dat wist hij zelf ook niet, trouwens. We zijn direct naar de campus van de universiteit gebracht voor de nacht. Morgen ontmoeten we de anderen.’

‘Heb je al wel wat gegeten dan?’ vroeg Ria. ‘Ja Ma, de KLM heeft goed voor me gezorgd hoor, maak je maar geen zorgen. Nou, ik denk dat ik maar ga slapen. Ik laat volgende week wel weer wat van me horen, goed?’

‘Ja hoor, dat is goed. Veel succes morgen. Ik hoor het wel, hè.’

‘Dag Ma.’

‘Dag lieverd.’ Maar Adam belde niet een week later en ook niet twee weken later. Ria zou maandenlang niets van haar zoon horen.

Adam stond de volgende dag om zeven uur al naast zijn bed om nog even rustig te kunnen ontbijten voordat Robbert hen zou komen halen.

Tot zijn verbazing zaten Jasper en Sofie al in de eetzaal aan de ontbijttafel. Sofie was in gesprek met een zwart meisje dat de ontbijttafel ruim voorzag van diverse broodjes en verse koffie en thee. Adam stelde zich aan haar voor. Een beetje verbaasd stelde het meisje zich ook voor: ‘Ik heet Cornelia,’ zei ze schuchter.

‘Cornelia?’ vroeg Adam, ‘wat een Nederlandse naam! Hoe kom je daar nou aan?’ Het meisje antwoordde niet, maar in plaats daarvan zei ze: ‘Ik weet niet eens wat het betekent! Maar ik moet nu weer door hoor, anders komt het werk niet klaar. Mijn baas wil liever niet dat ik met de studenten praat!’ En weg was ze.

‘Wat gebeurde daar nou?’ vroeg Sofie, ‘het leek wel alsof ze van je schrok.’

‘Ja, alsof ze bang voor me was. Nooit geweten dat ik zo angstaanjagend was!’ zei Adam.

‘Ze vertelde ons net dat ze alleen op haar werk Cornelia wordt genoemd, maar dat ze eigenlijk heel anders heet! Vind je dat niet absurd?’ lichtte Sofie de reactie van “Cornelia” toe.

Jasper zei dat hij niet goed geslapen had. Hij maakte zich hevig zorgen over deze hele onderneming en was nog steeds aan het gissen wat hij als microbioloog nou te zoeken had in een project dat over de conservatie van groot wild ging. Eigenlijk was hij het liefst naar huis gegaan!

Hij had altijd heimwee gehad. Als kind al werd hij op vakantiecampen altijd al voortijdig door zijn ouders opgehaald, omdat hij het gewoon niet redde. Hij werd gewoon ziek! Hij at niet meer en sliep slecht. Hij redde het gewoon niet.

Adam stelde hem gerust: Als hij zich alleen maar in het hoofd haalde dat hij het ook nu waarschijnlijk niet ging redden, zou dat ook zeker niet lukken. ‘Dit is nou wat je noemt een “*self-fulfilling prophecy*”!’ hield hij Jasper voor. ‘Hou je nou maar gewoon vast aan je opdracht uit te moeten zoeken of natuurlijke meststoffen en gewasveredeling net zo effectief, of misschien zelfs effectiever zijn dan onze moderne meststoffen. Houd je gewoon bezig met je werk.’

Om precies negen uur reed Robbert met z’n minibusje voor de deur van het campusgebouw, waar Jasper, Sofie en Adam al stonden te wachten met hun bagage. Ze werden eerst naar de hoofdlocatie van de Universiteit van Johannesburg gebracht, waar Robbert hen meenam naar het hoofgebouw om hen voor te stellen aan een ander lid van het project, Umoya Nkote, een net afgestudeerde psychologe van begin twintig met een prachtig krullenkopje met schouderlang haar en een chocoladekleurige huid.

De vier deelnemers aan het project zaten nog koffie te drinken en met elkaar kennis te maken in de mensa van de universiteit, toen een oudere man met uitgestoken hand op hen af kwam om zich voor te stellen. ‘Hallo! Mijn naam is Steven Baker. Ik geef les in sociologie en macrobiologie aan de Witwatersrand Universiteit in Pretoria. Dat is een onderdeel van deze universiteit. Ik ben de leider van dit project en de vijfde deelnemer. Ik zou jullie wel de gebouwen hier willen laten zien, maar omdat we toch vanuit Pretoria zullen opereren, stel ik voor om nu naar Pretoria te rijden.

‘Ik wilde jullie daar eerst het een en ander laten zien, om jullie een indruk van de geschiedenis van Zuid-Afrika te geven.

‘Over drie dagen reizen we dan door naar het Kruger Park, waarvan uit we het project gaan uitvoeren. Naar Pretoria is het ongeveer een half uurtje rijden. Ik zou zeggen drink jullie koffie op, dan kunnen we vertrekken.

‘Robbert, mijn jongen, zou jij zo goed willen zijn ons voor te gaan?’ Gezamenlijk liep het gezelschap naar de minibus en stapte in. Tijdens de rit vertelde professor Baker (*oud, afwezig*) honderduit over wat er allemaal te zien was. ‘Die bomen met de lila bloesem, die je hier langs de weg ziet, dat zijn jacarandabomen*.

‘Daar zijn er zeventigduizend van in Pretoria geplant. Pretoria wordt dan ook wel “Jacaranda-City” genoemd! Jullie zijn in het juiste jaargetijde gekomen. De bomen staan nu in volle bloei.’

Professor Baker wees op een boom met een brede kruin met opvallende lila-paarse bloesem. Adam had eerst gedacht dat het een blauwewegen was. Hij vond het al zo vreemd dat die hier als solitaire boom voorkwam.

‘*Schoenmaker, houd je bij je leest, jongen. Je bent maar een eenvoudig dierenarts, geen botanicus.*’ dacht hij.

In Pretoria werden de aantallen jacarandabomen steeds veelvuldiger met een apotheose op een laan waar uitsluitend jacarandabomen stonden langs beide kanten van de weg. De takken vonden elkaar boven het midden van de weg, om een ereboog van lila bloemenpracht te vormen.

Tallose Japanse en Chinese toeristen dwongen Robbert om stapvoets te rijden, omdat de toeristen midden op straat de uitbundige bloemenpracht stonden te fotograferen.

Robbert stopte de bus voor het Union Building, waar ze uitstapten. Steven legde het een en ander uit over de geschiedenis van het gebouw en de architectuur, die gedeeltelijk op de Nederlandse bouwstijl gestoeld is.

‘Het gebouw heeft zijn naam te danken aan de stichting van de Republic of South Afrika in 1994, toen de unie tussen de diverse volkeren van Zuid-Afrika een feit werd.’

Het gezelschap kreeg de gelegenheid het tegenover het Uniegebouw gelegen park te bezoeken waar een enorm beeld van Nelson Mandela met uitgespreide armen de hele omgeving domineerde.

Helemaal in de verte, aan de andere kant van het park, stond midden op een groot grasveld, een relatief klein beeld van Louis Botha, de eerste presi-

.....
* Jacaranda Mimosifolia, de boom komt van oorsprong uit Zuid-Amerika, maar is intussen ook inheems in Zuid-Afrika.

Fig. 1 Jacarandastreet, Pretoria: “Jacaranda-City”.

dent van Zuid-Afrika. Steven vertelde dat Louis aan de macht kwam nadat de Boeren de Zoeloes hadden overwonnen op 16 december 1838. De Zoeloes werden verslagen bij een rivier die, om voor de hand liggende redenen, de bloedrivier wordt genoemd!

Waar Nelson Mandela de nieuwe natie met open armen leek te verwelkomen, keek Louis stuurs en argwanend vanaf zijn sokkel naar omlaag. Adam en Umoya waren de enige die de moeite hadden genomen om de trappen af te dalen en beneden het veld helemaal over te steken om ook het standbeeld van Louis Botha te bekijken.

Umoya had zich opnieuw voorgesteld, ‘Ik heet wel Umoya, maar iedereen noemt me Moya. Dat is gewoon makkelijker.’

‘Word je door iedereen Moya genoemd of alleen door de blanken?’ vroeg Adam. ‘Dat is misschien een vreemde vraag, maar ik heb vanmorgen een meisje ontmoet die beweerde Cornelia te heten. Ik vond dat nogal Hollands klinken voor een Zoeloe meisje en toen ik er naar vroeg, zei ze dat ze niet eens wist wat Cornelia betekende. Sofie van Venedaal, dat meisje uit Nederland, zegt dat ze vertelde dat ze alleen door de blanken op de universiteit Cornelia wordt genoemd! Toen ze in de stad kwam werken heeft haar baas haar gewoon een nieuwe naam gegeven!’

‘Ja, dat gebeurt heel vaak. De blanken vinden Zoeloe namen vaak te moei-

Fig. 2 Beeld van Nelson Rolihlahla Mandela, Pretoria, met op de achtergrond het Uniegebouw.

lijk om uit te spreken en daarom geven ze ons een Westerse naam, een naam die ze wel uit kunnen spreken. Maar ik heet gewoon Moya, hoor. Zowel bij de Zoeloes als bij de blanken.’

‘Maar dat is toch verschrikkelijk! Dat is toch iemands identiteit afnemen.